Arbeidstilsynet

Slik skjedde dødsulykkene

2009

Tittel: Slik skjedde dødsulykkene - 2009

Utgitt av:
Direktoratet for arbeidstilsynet
Postboks 4720, Sluppen
7468 Trondheim
Tlf: 815 48 222

Utgitt dato: Juni 2010

Nettadresse: www.arbeidstilsynet.no

ISBN-nummer: 978-82-90112-42-9

Foto forside: Colourbox.no

Arbeidsulykker som medfører at den skadede dør som følge av ulykken innen ett år, regnes i Norge som et arbeidsskadedødsfall. Innenfor Arbeidstilsynets myndighetsområde ble det registrert i alt 42 slike dødsfall i 2009. Denne rapporten presenterer en beskrivelse av hendelsesforløp, omstendigheter og årsaksforhold for hver enkelt ulykke. For enkelte saker blir rettslig etterspill omtalt.

Innhold

1.	Kunnskap for å forebygge	4
2.	Slik skjedde dødsulykkene i de ulike næringene	5
2.1.	Arbeidsskadedødsfall i jordbruk, skogbruk og havbruk	5
2.2.	Arbeidsskadedødsfall i elektrisitets-, vann- og renovasjonsnæringen	7
2.3.	Arbeidsskadedødsfall i bygge- og anleggsnæringen	7
2.4.	Arbeidsskadedødsfall i transportnæringen	10
2.5.	Arbeidsskadedødsfall i industrien	13
2.6.	Arbeidsskadedødsfall innenfor varehandel og motorvognreparasjoner	16
2.7.	Arbeidsskadedødsfall i informasjons- og kommunikasjonsnæringen	16
2.8.	Arbeidsskadedødsfall innenfor forsvarsnæringen	16
3.	Hovedtrekk ved dødsulykkene	18

1. Kunnskap for å forebygge

Arbeidsulykker som medfører at den skadede dør som følge av ulykken innen ett år, regnes i Norge som et arbeidsskadedødsfall. Innenfor Arbeidstilsynets myndighetsområde ble det registrert i alt 42 slike dødsfall i 2009. Denne rapporten presenterer en beskrivelse av hendelsesforløp, omstendigheter og årsaksforhold for hver enkelt ulykke. For enkelte saker blir rettslig etterspill omtalt.

De aller fleste arbeidsskadedødsfall følges opp av Arbeidstilsynet med tilsyn og kartlegging av årsaksforhold. Beskrivelsene av den enkelte ulykkeshendelsen i denne rapporten er derfor først og fremst basert på Arbeidstilsynets rapporter. I enkelte beskrivelser er imidlertid også medias dekning, politiets rapporter og virksomhetenes egne granskinger benyttet som kilde, spesielt i de tilfellene der Arbeidstilsynet ikke direkte er varslet om hendelsen. I enkelte tilfeller er det uklarheter knyttet til hendelsesforløp og årsaksforhold, og sakene kan være under pågående utredning eller politietterforskning. Flere av beskrivelsene er basert på foreløpige granskninger og vi tar derfor forbehold om at beskrivelsene av ulykkene kan være endret i ettertid. Beskrivelsene går bak tallene og er ment å gi leseren en mer fyldig innsikt i hver enkelt hendelse. Dette er nyttig da typene av årsaksforhold og hendelsesforløp er så varierte og ofte så unike at de vanskelig lar seg presentere bare ved hjelp av tall og figurer.

Formålet med denne rapporten er å gi leseren økt innsikt i hvordan og hvorfor arbeidsskadedødsfall skjer. Slik innsikt gjør det mulig å styrke og målrette det forebyggende arbeidet. Rapporten er derfor rettet, ikke bare mot Arbeidstilsynets inspektører og ledere, men også mot virksomheter og arbeidstakere som opererer innenfor risikoutsatte næringer.

Trondheim, juni 2010

Øyvind Dahl
Ann Solberg Røv
Solfrid Engene Røyset
Marius Søberg
Stig Winge

Avdeling for dokumentasjon og analyse,
Direktoratet for arbeidstilsynet

2. Slik skjedde dødsulykkene i de ulike næringene

2.1. Arbeidsskadedødsfall i jordbruk, skogbruk og havbruk

20. januar 2009 – Ulykke under dykking, mann omkom
En mann (31) ble dratt livløs opp av vannet etter avsluttet arbeidsøkt. Arbeidet bestod i plukking av kamskjell, og avdøde inngikk i et dykkerlag på tre som arbeidet fra en dykkerbåt. Det var ca ti sekundmeter vind i området, og det ble dykket på 15-19 meters dyp. Drukningsulykken fant sted tirsdag 20. januar klokken 11.20, på havet nord for Doggerøy, utenfor Nord-Dyrøy, i Frøya kommune.

Etter om lag 80 minutters dykking kom dykkeren opp til overflaten. Båtføreren hadde kommunisert med dykkeren under oppstigningen og alt var tilsynelatende normalt. Da han kom til overflaten reiv dykkeren umiddelbart av seg dykkermasken, noe som var uvanlig da de normalt har maske på seg til de er om bord i båten. Under arbeidet med å buksere båten bort til dykkeren ble man oppmerksom på at han hadde gått under. Man manøvrerte deretter bort til hovedbøye, og fikk dratt dykkeren opp til overflaten. Det var store problemer med å få dykkeren om bord i båten, og de måtte skjære av vest, slanger og pusteutstyr for å klare dette. Mannen var da livløs, og til tross for gjenopplivningsforsøk ble han konstatert død av lege fra luftambulansen etter ankomst til virksomhetens fiskemottak. Ifølge obduksjonsrapport døde mannen av drukning. Avdøde var polsk statsborger.

Under Arbeidstilsynets tilsyn ble det påvist flere brudd på gjeldende regelverk.

12. februar 2009 – Trampet ned av okser, mann omkom
En gårdbruker (60) ble stanget og trampet på av tre slakteferdige okser i en binge i forbindelse med kveldsarbeid i fjøset. Gårdbrukeren ble funnet av en slektning som skulle hjelpe til med omplassering av oksene før de skulle leveres for slakting dagen etter. Mannen ble funnet i live, men døde kort tid etter han ble dratt ut av bingen. Det var ingen øyenvitner til ulykken som fant sted torsdag 12. februar rundt klokken 18.30 i Sparbu, Nord-Trøndelag.

Ambulanser og helsepersonell samt politi var på stedet, og politiet har kartlagt årsaksforholdene knyttet til hendelsen. Ulykken ble ikke meldt til Arbeidstilsynet.

16.september 2009 – Saget seg med motorsag under kapping av trevirke, mann omkom
Bonden (66) ble funnet død bak en traktorhenger og ved siden av ham lå det en motorsag som var brukt til kapping av trevirke. Ulykken fant sted onsdag 16. september ved Frogn kirke i Drøbak, Akershus. Tidspunktet er noe usikkert, men ulykken har trolig skjedd tidlig på formiddagen. Forulykkede hadde to dype kutt i venstre underarm. Motorsaga var en eldre modell og ble sendt til teknisk kontroll. Politiets etterforskning er ikke avsluttet.

15. juni 2009 – Fikk tre over seg, mann omkom
En tømmerhogger (68) fikk et tre over seg og ble funnet død. Han arbeidet alene. Ulykken skjedde i Holmestrand mandag 15. juni før klokken 17.30.

Mannen dro for å felle trær rundt 14.30-tiden og skulle komme hjem til middag. Da han ikke kom hjem til avtalt tid, dro kona ned til hogstfeltet for å se etter ham. Hun fant ham død under et tre. Treet som hadde falt over ham var veltet med rota og lå over både mannen og treet som sist var felt. Det kan hende at treet som avdøde holdt på å felle, var viklet inn i treet som falt over avdøde. Det så ut til at treet hadde hatt dårlig rotfeste med overvekt mot der treet hadde falt. Begge trærne har falt tilnærmet samtidig. Legen som kom til stedet konkluderte med at han døde ved kvelning. Det var ingen ytre skader å se på avdødes kropp.

23.september 2009 – Klemt mellom vegg og løftelem på bil, mann omkom
En mann (60) omkom da han ble klemt mellom en vegg og en løftelem på en lastebil. Ulykken skjedde på Otta, onsdag 23. september, omkring klokken 13. Hendelsen fant sted i forbindelse med at en dyretransportør skulle frakte dyr fra en fellesseter. Inne på gårdsplassen rygget bilen inn mot en fjøsvegg, og sjåføren gikk bak sammen med forulykkede som drev gården dyra skulle fraktes til. Løftelemmen på bilen var nede, men de vurderte at bilen måtte rygges lengre bak. Sjåføren gikk inn i bilen og rygget. Da han kom bak bilen igjen så han at den forulykkede var klemt mellom veggen og løftelemmen. Sjåføren hadde med seg en hjelpemann, men han satt inne i bilen. Arbeidstilsynet ble ikke varslet om ulykken, og den er registrert på bakgrunn av samtaler med politiet.

26.oktober 2009 – Falt ned i gjødselkjeller, mann omkom
En mann (75) omkom da han falt ned i gjødselkjelleren hjemme på gården. Ulykken skjedde ved Fåvang i Ringebu kommune, i løpet av mandag 26. oktober. Mannen døde som et resultat av at han falt gjennom en provisorisk åpning i golvet i fjøset, som var laget i forbindelse med utbedring av en vannlekkasje i gjødselkjelleren. Golvet rundt åpningen var glatt, men åpningen var svært liten, ca 75 cm x 35 cm, og det var rekkverk på sidene.

I følge politiet er det sannsynlig at avdøde har falt bakover, og ikke har klart å ta seg for. Det var vanskelig å komme opp av hullet eller ut av kjeller, fordi det ikke var tilgang til stige og porten til kjelleren var stengt. I følge obduksjonsrapporten døde mannen av hjertesvikt, og det vurderes at dette skyldes anstrengelser for å komme seg opp fra kjelleren. Mannen var alene da ulykken skjedde og han hadde ikke mulighet til å tilkalle hjelp fordi mobiltelefonen lå inne på gården. Arbeidstilsynet ble varslet om ulykken av politiet, og har gjennomført kartlegging på stedet.

1. desember 2009 – Klemt mellom traktor og vinsj, mann omkom
En mann (81) ble funnet omkommet på gården sin etter å ha kommet i klem mellom en tømmervinsj og traktoren. Mannen arbeidet alene, og det var ingen vitner til hendelsen. Ulykken fant sted tirsdag 1. desember på Hitra, Sør-Trøndelag. Det eksakte tidspunktet er usikkert, men sannsynligvis på kveldstid. Lege og politi rykket ut til stedet. Politiet antar at avdøde ble funnet noe tid etter at hendelsen inntraff. Arbeidstilsynet ble varslet om ulykken av politiet. I følge politiets kartlegging har mannen hentet vinsjen i en lagerbygning, og kjørt den inn i garasjen for å utføre vedlikeholdsarbeid. Det antas at han arbeidet med vinsjen mens den var støttet opp. Støttene som holdt vinsjen oppe har gitt etter, og vinsjen falt deretter over avdøde som kom i klem

mellom vinsjen og traktoren. Politiet anslår at tømmervinsjen hadde en vekt på mellom 200 og 400 kilo.

2.2. Arbeidsskadedødsfall i elektrisitets-, vann- og renovasjonsnæringen

13. mai 2009 – Stolpe for elektriske ledninger knakk, mann omkom
En mann (47) stod i toppen av en stolpe ved demontering av et luftstrekk for elforsyning. Stolpen han stod i var senterstolpen i en Y-formet ledningsformasjon. Da han klippet en av de tre kraftlinjene, knakk stolpen 10 cm under bakkenivået og falt i bakken med mannen. Mannen fikk store skader i hodet og brystet og døde på stedet. Stolpen som knakk hadde råte i bruddflaten. I tillegg hadde stolpen en bardun festet til seg som ikke holdt stolpen oppe fordi bardunfestet i bakken glapp. Bardunen i stolpen var festet i et jordanker. Jordankeret bestod av en trestolpedel på rundt en meter med et gjennomgående hull til feste av bardunen. Jordankeret var nedgravd ca 3 meter fra masta til ca 2 meters dybde. En firkantskive på 60x60 mm som skulle låse bardunen på baksiden av jordankeret, var ved en feil ikke montert.

Arbeidstilsynet gjennomførte tilsyn på ulykkesstedet og hos energiverket der den døde var ansatt.

2.3. Arbeidsskadedødsfall i bygge- og anleggsnæringen

Januar 2009 – Gravemaskin veltet på skogsvei, mann omkom
Føreren (65) av en 14-tonns beltedrevet gravemaskin omkom da maskinen veltet under kjøring nedover en bratt skogsvei rundt klokken 14.00, søndag 4. januar, i Uskedalen, Hordaland. Det var ingen vitner til selve ulykken, men det antas at maskinen skled sidelengs på det glatte føret, kom på tvers av kjøreretningen og deretter veltet utfor en 4 -5 meter høy skråning. Skråningen hadde en helning på 24 grader. Maskinen gikk rundt og føreren ble etter all sannsynlighet slynget ut av takluken i førerhuset. Føreren havnet da i klem mellom førerhuset og bakken. Både luftambulanse, brannvesen og politi rykket ut. Under arbeidet med å få mannen løs, ble det slått fast at vedkommende var død.

Maskinen var utstyrt med sikkerhetsbelte, men dette var ikke i bruk på ulykkestidspunktet. Forulykkede var selv eier av virksomheten og ulykken skjedde på gården hans. Arbeidstilsynet ble varslet av politiet om ulykken.

10. februar 2009 – Pakke med trematerialer falt fra lastebil, mann omkom
Den forulykkede mannen (48) hadde ansvar for å koordinere mottak og anvise plassering av leverte varer til byggeplassen han arbeidet på. I forbindelse med lossingen av materialer fra en lastebil kom en pakke med trematerialer fallende over ham slik at han ble slått bevisstløs. Mannen døde på stedet etter 30 minutter. Ulykken skjedde tirsdag 10. januar rundt kl 12.00 i Arendal.

Før lossingen av kjøretøyet skulle starte, ble alle stroppene som sikret lasten, fjernet. Det viste seg imidlertid at løfteredskapen på lastebilen – en pallegaffel – ikke var egnet redskap for lossing av isolasjonsmaterialene på grunn av høyden på kolliet. Sjåføren klatret derfor opp på planet for å forberede manuell lossing av isolasjonsmaterialene. Tre materialpakker var plassert oppå hverandre på lasteplanet. Mens sjåføren holdt på med å skyve isolasjon ned fra lasteplanet, falt den

øverste pakken med trematerialer med vekt på rundt 1000 kg, ukontrollert ned fra en høyde på 3,15 meter og traff forulykkede. Arbeidstilsynet gjennomførte tilsyn både på ulykkesstedet, hos entreprenøren, hos byggvareforretningen som leverte varene og hos transportselskapet.

9. mai 2009 – Tilførselstunnel til kraftverk ble fylt med vann mens arbeid pågikk, to menn omkom
To maskinkjørere (22 år og 50 år) arbeidet med å kjøre ut nedraste steinmasser som blokkerte en tilløpstunnel til et kraftverk. Mens mennene oppholdt seg i tunnelen, ble den brått oversvømt med vann. Begge mennene omkom. Arbeidstilsynet gjennomførte tilsyn ved kraftstasjonen.

Ulykken skjedde lørdag 9. mai rundt kl 13.30 i et kraftverk opp fra Røldal, trolig mens de to mennene i hver sin maskin var på vei inn i tunnelen etter en matpause. De arbeidet på tredje dagen med å fjerne steinmasser som blokkerte den ene tilløpstunnelen til kraftverket. Godt over halvparten av den anslåtte rasmassen var fjernet. Bak disse steinmassene hadde det imidlertid samlet seg en betydelig mengde vann. Brått sprengte vannet seg gjennom restene av steinmassene som fungerte som en propp i tunnelen, slik at vann, sand og grov steinmasse i stor hastighet fylte den nedre delen av tunnelen der mennene befant seg, og slik at vannet også oversvømte kraftstasjonen i løpet av få minutter. Vannvolumet i oversvømmelsen er estimert til mellom 600 og 1000 kubikkmeter.

I mai 2008 ble en klar over at den omtalte tunnelen var blokkert fordi det hadde gått et steinras med rasutvikling helt opp til dagen fra en tilstøtende sjakt og ned i tilførselstunnelen. I forkant av ulykken, 8. mai 2009 ble toppen av sjakten inspisert av kraftverkets ansatte. Det ble ikke observert spesielle forhold fra overflaten, annet en at luftstrømmen gikk motsatt av forventet. Det ble ikke observert vannspeil i sjakten. I tunnelen i løpet av arbeidet med utkjøringen, ble det imidlertid rapportert om mye dieselrøyk og vanskelige ventilasjonsforhold.

Observasjoner etter ulykken viser ingen indikasjoner på en plutselig innstrømming av vann. En inspeksjon av utlastet masse viser at luft ikke kunne trenge gjennom massene. Den sannsynlige forklaringen på hendelsen er at det har samlet seg vann over tid bak de nedraste steinmassene.

18. mai 2009 – Steinblokk løsnet under anleggsarbeid, mann omkom
Føreren (50) av en 25-tonns beltedrevet gravemaskin omkom da en steinblokk løsnet fra fjellsiden hvor arbeidet pågikk og veltet mot førerhuset på gravemaskinen. Ulykken fant sted mandag 18. mai rundt klokken 06.45, under arbeid med påslag i fjellet for utsprengning av sjakt for innfesting av bærekabler til den nye Hardangerbrua.

Foranledningen for ulykken var at det ble sprengt en salve to dager i forveien, 16. mai. Selve salven gikk som den skulle, men salven utløste også en svært stor steinblokk ("sidepall" i 70 - 100 tonns klassen) til venstre for påhogget. Hovedentreprenøren, som sto for selve sprengningsjobben, beskrev det som vanlig at sprengning kan utløse fjell i nærheten. Situasjonen ble derfor ikke omtalt som en pilsalve (bom eller feilslått salve.) Den store blokken, som trolig delvis ble løst fra fjellet, ble derfor ikke rapportert videre i prosjektets HMS-linje. Den omtalte steinblokken ble stående over fridagen 17. mai. Arbeidet ble tatt opp igjen tidlig om morgenen 18.mai, da hovedentreprenøren startet opp kl. 06.00. Dette var også forulykkedes oppstartstidspunkt den dagen. Siden hovedentreprenøren kun disponerte en mindre hjulgående gravemaskin, ble forulykkede tilkalt da han disponerte en beltedrevet gravemaskin. Forulykkedes deltakelse var altså et ekstraarbeid som ikke inngikk i hans firmas underentreprise. Arbeidet var derfor heller ikke del av forulykkedes, på forhånd, planlagte oppgaver.

I følge uttale fra hovedentreprenøren sine folk var intensjonen at

forulykkede skulle "belte" seg opp på massene på høyre side og arbeide med "pigg" derfra. I stedet ser det ut for at han stilte opp gravemaskinen på plant underlag framfor og under blokken. Arbeidstilsynet fikk videre opplyst at han skal ha lagt skuffa delvis på toppen av steinblokken og dradd bakover med gravemaskinen. Da skuffa glapp gjentok han manøveren. Steinblokken veltet da ut av fjellet mot gravemaskinen og knuste førerhytta.

2. juni 2009 – Kranbil kjørte utfor skråning, mann omkom

Føreren (59) av en kranbil var på veg ned Stigedalen på E39 i Volda kommune, da han kjørte utfor vegen og havnet 20-30 meter ned i ei skråning. Kranbilen begynte deretter å brenne. Det var lange bremsespor på stedet. Sjåføren greide ikke å holde den relativt krappe venstrekurva og kjørte gjennom autovernet. Sjåføren ble funnet i terrenget mellom E39 og vraket. Det ble forsøkt gjenoppliving, men livet sto ikke til å berge. Han ble erklært død på stedet. Ulykken fant sted tirsdag 2. juni rundt klokken 11.00.

15. juni 2009 – Møteulykke mellom varebil og vogntog, mann omkom

En sjåfør (45) omkom da varebilen hans kolliderte med et vogntog på riksvei 23 på Gullaugsletta i Lier, mandag 15. juni. Politiet fikk melding om ulykken klokken 07.10. Ulykken skjedde i 80-sonen og mannen var på vei i retning Drammen. Varebilen kom trolig over i motsatt kjørebane like før en avkjørsel. Politiet har utelukket at det dreide seg om høy fart eller promillekjøring. Føreren av vogntoget ble ikke fysisk skadet.

Arbeidstilsynet ble ikke varslet om ulykken, og den er registrert på bakgrunn av medieomtale og samtaler med politiet.

18.november 2009 – Betongdrager falt ned på gravemaskin, mann omkom

Gravemaskinføreren (54) var i ferd med å avrette et område inne i et bygg på en anleggsplass i Vestby kommune, Akershus. I påvente av nytt gruslass begynte han å rydde unna noen gravemaskinskuffer som var lagret i bygget. Han løftet en skuff med skuffen på gravemaskinen, og løfter bommen på gravemaskinen. På veg ut av bygget har bommen truffet en tverrdrager i takkonstruksjonen som løsnet og falt ned. Tverrdrageren var anlegg for en takdrager som falt ned i den ene enden og traff førerhytta på gravemaskinen rett over maskinføreren. Vekten på takdrageren er oppgitt til 11.830 kg og den er 11,46 meter lang. Fallhøyden på drageren var omtrent sju meter. Ulykken fant sted rundt klokken 07.50 onsdag 18. november. Maskinføreren drev et enkeltmannsforetak med egen gravemaskin og var innleid av en underentreprenør på anlegget. Den omkomne var en erfaren maskinfører. Arbeidstilsynet ble varslet av politiet om ulykken.

2. desember 2009 – Etasjeskille falt ned, mann omkom

En byggmester (40) omkom da et etasjeskille falt ned hvor den forulykkede stod. Ulykken skjedde under oppføring av et leilighetsbygg på Blakstad i Froland onsdag 2. desember, rundt klokken 10.30. Den omkomne eide halvparten av eiendomsselskapet som var byggherre. Selskapet har noen få ansatte som var i ferd med å lage et etasjeskille bestående av en konstruksjon av jerndragere som holder betongelementer på plass. Det var under arbeidet med å legge byggplank i konstruksjonen at konstruksjonen raste sammen. Byggmesteren sto under og fikk konstruksjonen over seg. Han ble erklært død av legen som kom til stedet. Saken

etterforskes av politiet og det er fortsatt uklart hva som var den direkte årsaken til ulykken. Arbeidstilsynet dro ut til ulykkesstedet etter melding fra politiet.

2.4. Arbeidsskadedødsfall i transportnæringen

15. april 2009 – Vogntog kjørte av veien, mann omkom

Føreren (75) av et vogntog omkom da kjøretøyet kjørte av veien. Vogntoget var tungt lastet med en kran. I en relativt krapp kurve la ulykkesbilen seg over, gikk helt rundt, og havnet tilslutt på taket i grøfta. Førehytten på vogntoget ble flattrykt i rundvelten. Politi og ambulanse var på stedet, men det tok 6 timer før man fikk sjåføren ut av bilen. Han ble da konstatert død. Ulykken fant sted onsdag 15. april klokken 03.55, på E-39 i Ørsta kommune, Møre og Romsdal. Hendelsen ble ikke meldt til Arbeidstilsynet.

2. juni 2009 – Varebil kolliderte med vogntog, to menn omkom

To montører (34 og 22) kjørte en varebil på vei til oppdragssted. De to arbeidet i 14 dagers turnus. De to omkomne kjørte fra firmaets mønstringssted i Trondheim i firmabil medbringende verktøy og materiell. De startet fra Trondheim ved arbeidstidens begynnelse kl 08.00 ulykkesdagen. De kom over i feil kjørefelt og kolliderte med et vogntog. Ulykken fant sted tirsdag 2. juni rundt klokken 12.00, og mennene i varebilen omkom momentant. Sjåføren i vogntoget fikk ingen fysiske skader.

En av mennene hadde russisk statsborgerskap. Virksomheten varslet Arbeidstilsynet Midt-Norge om ulykken noe tid etter at ulykken hadde funnet sted, som et ledd i et forsikringsoppgjør etter ulykken. Selve ulykken fant imidlertid sted i Indre Østland, nærmere bestemt ved Koppang i Stor-Elvdal.

9. juni 2009 – Bremsesvikt under massetransport i tunnel, mann omkom

Føreren (54) av en lastebil omkom da han kjørte masse ut av en tunnel og bremsene trolig sviktet slik at lastebilen med stor fart kjørte inn i fjellveggen. Tunnelen ligger ved enden av Jølstervatnet, mellom Lunde og Søgnesand. Den fører inn mot Jostedalsbreen nasjonalpark, der Kjøsnesfjorden Kraftverk skal stå ferdig i juli 2010. Ulykken skjedde rundt klokken 02.00 tirsdag 9. juni. Forulykkede var da på vei ut av tunnelen med et lass tunnelmasse. På vei ut møtte han en motgående lastebil som sto og ventet i en snunisje. Det var radiokontakt mellom de to bilene, og det ble fanget opp via radioen at forulykkede hadde mistet bremsekraften. Vitnene i den andre lastebilen anslo farten til da å være rundt 20 km/t, noe som er vanlig hastighet på denne strekningen. Tunnelen er svært bratt, på ulykkesstedet er helningen på om lag 15 prosent.

Dette var den siste turen ned på skiftet, sjåføren hadde derfor allerede kjørt tre eller fire lass ned under det samme skiftet. Sjåføren hadde 2,5 års erfaring fra anlegget, og hadde gjennom denne perioden transportert over 2.000 lass ut av tunnelen. Forulykkede var den som hadde det daglige ansvaret for driften på plassen. Ulykken er fremdeles under politietterforskning.

12. juni 2009 – Vogntog kjørte utfor veien, mann omkom
Sjåføren (60) omkom da vogntoget han kjørte ble knust i en utforkjøring. Ulykken fant sted fredag 12. juni klokken 15.10, i en sving på riksveg 716 ved flyplassen på Frøya i Sør-Trøndelag. Vogntoget veltet i utforkjøringen og førerhuset ble så sammentrykt at bergingsmannskapet lenge hadde problemer med å komme seg inn i vraket for å starte førstehjelp. Den forulykkede var tysk statsborger, ansatt i et norsk transportfirma som holder til i Oslo.

22. juni 2009 – Trekkvogn falt ned fra bukker og jekk under oppussing, mann omkom
En mekaniker (39) omkom i det trekkvognen han arbeidet med falt ned fra bukkene og jekken den var løftet opp på. Ulykken fant sted i en verkstedhall i Sandnes, Rogaland, mandag 22. juni rundt klokken 09.00. Bilen hadde stått på fire bukker i om lag 2 uker da ulykken inntraff. Forulykkede skulle jekke trekkvognen opp fra bukkene og fjerne disse. Han benyttet en pneumatisk/hydraulisk jekk til denne arbeidsoperasjonen. Forulykkede hadde krøpet inn under bilen med overkroppen da bilen falt ned og traff ham over brystregionen. En arbeidskollega fant ham fastklemt under bilen. Brannvesenet ble sendt til stedet, og klarte å få mannen løs. Hjerte- og lungeredning ble satt i gang før han ble fraktet i ambulanse til Stavanger Universitetssjukehus. Skadene var imidlertid så omfattende at han ikke overlevde.

Det er uklart hva som var den direkte årsaken til ulykken, men av Arbeidstilsynets tilsyn etter ulykken kom det blant annet fram at jekken som ble benyttet under den aktuelle arbeidsoperasjonen hadde en løftehøyde på ca 25 cm. Toppen av bukkene som trekkvognen var plassert på hadde imidlertid en høyde på ca 50 cm. Jekken som ble benyttet hadde derfor for lav løftehøyde. For å kompensere for dette hadde en bygget opp under jekken med blant annet planker og et stykke finér. En slik anretning fører til at veltefaren blir stor, og Arbeidstilsynet vurderer at det ble benyttet feil type verktøy til løfteoperasjonen.

3. september 2009 – Betongelement veltet, mann omkom
Den forulykkede (68) omkom i forbindelse med flytting av et prefabrikkert betongelement på 2 x 4 meter med hjullaster. Det var ingen øyenvitner til selve ulykken. Forulykkede ble funnet død om lag 45 minutter etter ulykken, som fant sted lørdag 3. september rundt klokken 15.50, i tilknytning til et sanduttak i Suldalsosen.

Betongelementet hadde form som en L og veide mellom 6 og 7 tonn. Under transporten var betongelementet festet til hjullasterskuffens tenner ved hjelp av to kjettinger. Elementet skulle benyttes som vegg på en rampe, som igjen skulle benyttes som tilkomst til en sikt. Ulykken inntraff da den forulykkede var i ferd med å løsne kjettingene etter å ha satt elementet ned på bakken. Forulykkede hadde plassert seg mellom betongelementet og siktens ramme. Under Arbeidstilsynets befaring kunne det se ut som om bakken hadde gitt etter, og at elementet deretter veltet over den forulykkede. Kjettingene var fremdeles festet til elementet da Arbeidstilsynet ankom ulykkesstedet. Hjullasteren hadde ikke gjennomgått forskriftsmessig årlig kontroll, men dette hadde ingen direkte innvirkning på ulykken. Etter ulykken gjennomgikk hjullasteren kontroll av sakkyndig virksomhet, og den ble da funnet i orden.

4. september 2009 – Møteulykke mellom betongbil og varebil, mann omkom
Sjåføren (42) av en varebil omkom da kjøretøyet frontkolliderte med en betongbil. Ulykken fant sted søndag 4. september rundt klokken 11.30 på riksvei 47 i Sveio, Hordaland. Varebilen ble totalvrak i kollisjonen, betongbilen ble liggende på siden. Ulykken skjedde på en rett strekning. Føreren av betongbilen ble hardt skadd.

1.oktober 2009 – Klær hektet seg fast i bånd på maskin, mann omkom
Mannen (66) arbeidet alene i et steinknuseverk i Evje da ulykken skjedde torsdag 1. oktober ca. kl. 15.00. Han arbeidet ved et rullebånd på en skyllemaskin som skyller knust sand/stein og som samler det endelige produktet i enden av maskinen. Et deksel som skulle fungere som en sikring var fjernet og funnene tyder på at klærne har hektet seg fast i rullebåndet som fører stein inn i maskinen, slik at han ble dratt inn i maskinen og klemt i hjel. Mannen var død da pårørende kom til ulykkestedet. Arbeidstilsynet har vært på tilsyn på ulykkesstedet og bl.a. inspisert maskinen.

7.oktober 2009 – Inspeksjon av gasstank, mann omkom
Mannen (51) omkom under arbeid med å inspisere en gasstank onsdag 7. oktober ca. kl 10.40. Et verksted i Drammen, som selv produserer ulike typer gasstanker, skulle foreta en revisjon av en gasstank med propan som de bruker til oppvarming av produksjonslokalet. Gasstanken rommer 25 m³ og ligger under bakkenivå utenfor produksjonshallen til verkstedet. Virksomheten er selv fagkyndig til å utføre slike revisjoner og det gjøres hvert 12. år. En revisjon omfatter blant annet skifte av mannlokkpakning, kontroll av ventiler og manuell inspeksjon. Forut for revisjonen er det rutiner for tømming av all gass i tanken.

Etter at virksomhetens fagkyndige hadde begynt å løsne på flere av boltene til mannlokket ble det oppdaget at det fremdeles var gasstrykk i tanken og arbeidet ble stanset. Virksomheten tok deretter kontakt med den forulykkede som var ansatt i et transportfirma. Forulykkede var ekspert på dette og hadde drevet med kontroll og service på gassanlegg i mange år. Verkstedet kontaktet også brannvesenet og orienterte om at de ville få en ekspert til å sjekke gasslekkasjen. Trolig har forulykkede gått ned til tanken kun iført gassmaske med kullfilter uten noen form for friskluftilførsel. Etter en stund mener en av de ansatte hos verkstedet at de burde sjekke hvordan det gikk med mannen. De fant da den forulykkede liggende bevisstløs ved siden av gasstanken, trolig som følge av propanforgiftning. Han døde av skadene ett og et halvt døgn etter ulykken. Arbeidstilsynet har vært på tilsyn på ulykkesstedet.

24.november 2009 – Fullastet trailer kjørte ut, mann omkom
En trailersjåfør (24) omkom etter utforkjøring med fullastet trailer på Riksveg 3, Lonåsen i Tynset kommune. Det var glatt kjørebane med snøslaps da ulykken skjedde. I en høyresving skjenet traileren over i motsatt kjørefelt og ut i en bratt skråning der den gikk rundt og ble liggende 20 meter nedenfor veien. Sjåføren omkom på stedet. Traileren var lastet med 50 tonn korn. Ulykken fant sted tirsdag 24. november, klokken 06.20.

30.november 2009 – Fikk to tonn armeringsjern over seg, mann omkom
En havnearbeider (64) omkom etter å ha fått to tonn armeringsjern over seg. Ulykken skjedde på Drammen havn mandag 30. november kl 10. Hendelsen skjedde ved lossing av armeringsjern fra lasterommet på et skip. Sammen med en kollega hadde forulykkede som oppgave å stroppe armeringsjernet i bunter på to tonn og anhuke tre slike bunter til krankroken for hvert løft. Da lasten på seks tonn var på vei ut av lasterommet, skled den ene bunten ut og falt fire til fem meter ned igjen i lasterommet og over forulykkede. Arbeidstilsynet ble varslet om ulykken av politiet, og har gjennomført kartlegging på stedet.

11.desember 2009 – Vogntog kjørte av veien, mann omkom
En mann (37) omkom på stedet da et vogntog med trelast kjørte av veien. Ulykken skjedde på E-136 ved Marstein i Rauma kommune, fredag 11. desember. Politiet fikk melding om ulykken klokken 07.05. Det var to menn i vogntoget på ulykkestidspunktet som skiftet på å kjøre. Den omkomne satt i passasjersetet, og ble sittende fastklemt etter utforkjøringen. Etter to timer ble vedkommende hentet ut og det ble bekreftet at han var omkommet. Den omkomne hadde kjørt på egen skive til Bjorli, hvor ulykkessjåføren overtok kjøringen. Det var svært glatt på vegen. Arbeidstilsynet ble ikke varslet om ulykken.

20. desember 2009 – Frontkollisjon mellom drosje og personbil, mann omkom
En drosjesjåfør (56) omkom i en frontkollisjon mellom drosjen med tre passasjerer og en personbil der føreren var alene. Begge sjåførene omkom mens passasjerene ble skadet. Ulykken skjedde på E 10 ved Evenes ca kl. 04.40, søndag 20. desember. Politiet opplyste til media at ulykken fant sted i en slak sving og at det var normalt og stabilt vinterføre på veien der frontkollisjonen skjedde.

2.5. Arbeidsskadedødsfall i industrien

9. februar 2009 – Firmabil frontkolliderte med annet kjøretøy, mann omkom
Føreren (54) av en firmabil omkom fordi bilen trolig kom over i feil kjørefelt og frontkolliderte med et annet kjøretøy etter først å ha vært i autovernet. Ulykken skjedde nord for Hønefoss rundt kl. 12.00, mandag 2. februar. Den forulykkede var på vei til et kundebesøk i Trondheim. Arbeidstilsynet ble varslet om ulykken av virksomheten selv.

22.mars 2009 – Skott veltet, mann omkom
Den lageransvarlige (49) omkom da han fikk et stort aluminiumsskott over seg på et utelager på et notbøteri i Halsa, Meløy. Den omkomne startet søndag morgen med å forberede et båtanløp og arbeidet alene. Han brukte truck til å kjøre frem aluminiumskar til kaia. For å kunne hente neste kar måtte han flytte unna et aluminiumsskott som sto foran karet. Skottet er for rominndeling på båt og sto på høykant mellom karene som skulle flyttes. Skottet veide rundt 500 kg, var 310 cm høyt, 450 cm bredt og om lag 10 cm tykt. Det sto også plassert en krabbetein foran skottet, mulig denne også støttet skottet. Trolig var både skottet og teina frosset fast til bakken. Den forulykkede gikk ut av trucken for å flytte teina, og da teina ble tatt bort falt skottet over han. Trucken sto 3-4 meter unna skottet. Man vet ikke eksakt når ulykken skjedde. En kollega fant forulykkede under skottet, skottet ble løftet vekk og det ble satt i gang gjenopplivingsforsøk. Mannen har trolig omkommet av slaget fra skottet. Arbeidstilsynet ble varslet av daglig leder klokken 10.10.

1. juli 2009 – Fall fra stige, mann omkom
Avdøde (52), som var daglig leder i et båtbyggeri, døde av skadene han pådro seg etter fall fra stige i montasjehallen. Mannen døde en uke etter selve hendelsen. Ulykken fant sted onsdag 1. juli klokken 07.50 på Nautneset på Aukra, Møre og Romsdal.

Ulykken skjedde i forbindelse med at et motorlokk i tre, med vekt på om lag 40 kilo, skulle løftes opp i en seilskøyte som stod inne i en hall. Arbeidet skulle i utgangspunktet skje ved hjelp av en traverskran som var klargjort, men i følge virksomhetens uttalelse ønsket avdøde å bære lokket opp selv. På vei opp stigen har avdøde mistet balansen og falt på hodet ned på betonggulvet. Avdøde hadde selv satt opp og sikret stigen, som var festet til båtsiden. Innfestingen av stigen røk i forbindelse med fallet. Fallhøyden er vurdert til ca 1,5-2 meter. Arbeidskollegaen stod på dette tidspunktet oppe på båten, og så ikke selve fallet. Hendelsen ble meldt til Arbeidstilsynet av virksomheten selv, samt av lokal operasjonssentral.

2. september 2009 – Varebil i trafikkulykke, mann omkom
Føreren (20) omkom i en trafikkulykke på vei hjem fra et arbeidsoppdrag i Narvik. Mannen kjørte en ny varebil som virksomheten hadde anskaffet. Det var på ulykkestidspunktet mye vann i veibanen, og vitner har forklart til politiet at varebilen har holdt høy fart forut for ulykken. Ulykken skjedde onsdag 2. september kl. 16.30 i Balsfjord, Troms. Mannen ble lagt i respirator og døde dagen etter.

18. september 2009 – Falt ned på betongunderlag, mann omkom
Arbeidstakeren (49) i en industribedrift falt 12 meter ned på et betongunderlag og omkom av skadene han pådro seg. Arbeidstilsynet gjennomførte tilsyn ved virksomheten.

Ulykken skjedde i Svelvik fredag 18. september rundt klokken 12.30. Forulykkede skulle trolig kontrollere et gjennomført vedlikeholdsarbeid på et transportbånd plassert ca 14 meter over gulvnivået. Rundt transportbåndet er det montert gangveier med gitterrister og rekkverk som gir god tilgang til transportbåndet samtidig som rekkverkene i ytterkant gir sikring mot fall. Arbeidet gikk ut på å skifte ut en del av transportbåndet. Den nye delen veide ca 200 kg og ble heist opp med en kjettingtalje på utsiden av rekkverket. Det bød på en del problemer å få den nye delen på plass fra utsiden av rekkverket. For å unngå de samme problemene når den

gamle delen skulle heises ned, fjernet vedlikeholdspersonellet en av gitterristene i gangveien slik at det ble en åpning som den gamle delen kunne heises ned gjennom. Åpningen i gangveien målte 65 cm x 100 cm. Etter å ha heist den gamle delen ned gjennom gangveien, ble åpningen i gangveien stående åpen og usikret da arbeidslaget gikk til lunsj. Planen var å heise ned kjettingtaljen seinere. En antar at det var gjennom denne åpningen den forulykkede falt 12,3 meter ned til det underliggende betonggulvet.
Et arbeidsplatå 1,4 meter over åpningen i gangveien gir tilkomst til arbeidsområdet der utskiftingsarbeidet foregikk. Arbeidstilsynet konstaterer at et avtakbart rekkverk på dette arbeidsplatået var løftet ut av festehylsen på den ene siden og svingt 90 grader ut i forhold til sin egentlige posisjon. Arbeidsplatået var derved usikret under løpekatten der kjettingtaljen hang med kjettingen ned gjennom åpningen i gangveien.

Det var ingen vitner til ulykken. Ettersom den forulykkede trolig var på ulykkesstedet for å kontrollere det utførte utskiftingsarbeidet, antar Arbeidstilsynet at det var på det usikrede arbeidsplatået han oppholdt seg da han av ukjente grunner falt ned 1,4 meter til transportbåndets gangvei, så gjennom åpningen i gangveien og videre 12,3 meter ned på det underliggende betonggulvet.

Sentrale personer i virksomhetens ledelse, Arbeidsmiljøutvalg (AMU) og vernetjeneste (verneombud) manglet lovpålagt opplæring i helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid.

29. november 2009 – Klemulykke på skipsdekk, mann omkom
Verftsarbeideren (29) kom i klem mellom kranen og skipsdekket under en løftejobb på verftsområdet. Det var ingen vitner til selve hendelsen som fant sted søndag 29. november rundt klokken 04.00 i Ølensvåg, Rogaland.

Hendelsesforløpet er derfor noe ukjent. Sakkyndig kontroll av kranen, som var montert på båten, viste imidlertid at manøverspaker på fjernkontrollen fungerte feil på to bevegelser. Rapporten fra sakkyndig kontrollør påpekte i denne forbindelse at bommen senkes når det trekkes i spaken (det skal være omvendt) og dermed at det kan være lett å operere kranen feil. Bom, inkludert eventuell last, vil da komme ned når en ønsker å heve den. Videre påpekte kontrolløren at dersom en operatør som har fjernkontrollen påspent går på en hindring eller faller overende, vil en av spakene kunne bli trykket bakover. Bom og eventuell last vil da komme ned uønsket. Det er pr i dag usikkert om ulykken kan relateres direkte til feilen på fjernkontrollen. Fjernkontrollen var for øvrig uoriginal.

Fartøyet opererte innenfor et verftsområde og skulle utføre en løftejobb knyttet til veftets virksomhet. Forulykkede var ansatt ved transportavdelingen ved verftet og ble derfor ikke ansett som mannskap om bord. Det aktuelle arbeidet som ble utført på båten var dermed ikke å anse som sjøfart. Arbeidstilsynets regelverk kommer dermed til anvendelse når det gjelder de faktiske forholdene rundt blant annet opplæring. Fartøy og kran er imidlertid underlagt skipssikkerhetsloven og problemstillinger knyttet til kranens og fartøyets tekniske tilstand skal derfor hjemles i denne.

1.desember 2009 – Klemt mellom vegg og plankestabel, mann omkom.
En mann (41) omkom etter å ha blitt klemt mellom en vegg og en plankestabel. Forulykkede var operatør på et sagbruk. Ulykken skjedde i Braskereidfoss i Våler kommune, tirsdag 1. desember klokken 14.45. Hendelsen inntraff på sagsiden (innleggsiden) av tørkekanalen på sagbruket. Arbeidsoppgavene til operatøren var bl.a. merking og dokumentering av alle materialrankene som går inn i tørka. Forulykkede har gått inn mellom to materialranker for nettopp å dokumentere dimensjon og kvalitetsmerke på en av stablene. Operatøren har etter all sannsynlighet startet "dragstaget" før han gjorde denne arbeidsoperasjonen. Funksjonen til "dragstaget" er å automatisk komme fra inne i selve tørkekanalen og hente 4 ranker med materialer (hver på ca 3000 kg) og dra alle fire frem en rankebredde, hvorav en ranke går inn i kanalen. En tredje ranke hadde sporet av "jernbaneskinnene" som går fra innleggsonen og tvers gjennom hele kanalen. På grunn av denne avsporingen, traff "dragstaget" undervogna på denne ranken og

skjøv både denne og ranken som forulykkede sto ved i feil retning – nemlig retning ut av kanalen. Når materialrankene begynte å forflytte seg, forsøkte forulykkede å komme seg ut mellom veggskiven og stabel nummer 6. Dette rakk han imidlertid ikke, og ble sittende fastklemt mellom veggskiven og plankestabelen. Det var ingen direkte øyenvitner til hendelsen. Arbeidstilsynet ble varslet om ulykken av politiet, og har gjennomført kartlegging på stedet.

5. desember 2009 – Klemt i maskin, mann omkom

En operatør (45) omkom rundt klokken 13.00, lørdag 5. desember, da han arbeidet på et anlegg som mater pellets til en hovedbrenner på en sementfabrikk i Kjøpsvik, Tysfjord kommune. Det er usikkert hvordan ulykken har skjedd, men den omkomne skulle trolig inn i pelletsmateren for å fjerne plast som over tid hadde samlet seg rundt en stor roterende skrue (med skovler) som matet pellets til en hovedbrenner. Mannen hektet seg fast i den roterende skruen, og kom i klem. Skadene han fikk var omfattende og det var ikke mulig å redde livet hans selv om det kom hjelp til etter ca 20-30 sekunder. Mannen var alene da ulykken skjedde, men hadde radiokontakt med kontrollromsoperatør. Ulykken er under etterforskning av politiet.

2.6. Arbeidsskadedødsfall innenfor varehandel og motorvognreparasjoner

27.april 2009 – Last falt ned fra truck, mann omkom

Truckføreren (37) arbeidet i en lagerhall i Rygge, Østfold og omkom mandag 27. april rundt klokken 11.00 da last fra en truck falt ned i hodet på ham. Det var ingen vitner til ulykken, men trolig har følgende hendt: Den forulykkede kjørte truck og har løftet tre paller (105 kg pr pall og om lag 120 cm høy) fra gulvet. Han har trolig rygget trucken med sving slik at pallene delvis skled ut av stilling. Den ene pallen ble funnet på gulvet, så den forulykkede har trolig forsøkt å dytte pallen på plass, men pallen har falt helt av trucken og truffet ham i hodet.

2.7. Arbeidsskadedødsfall i informasjons- og kommunikasjonsnæringen

5. juli 2009 – Fall under fotooppdrag, mann omkom

Avdøde (59) var fotograf i en lokal avis, og var på oppdrag ute i naturen. Det var ingen vitner til hendelsen, men det antas at avdøde har sklidd fra en skrent og falt ned i et bekkefar. Ulykken fant sted på Mannfjellet i Meråker kommune, Nord-Trøndelag. Den forulykkede ble funnet av turgåere først en måned senere. Det hadde da vært gjennomført resultatløse leteaksjoner av blant annet Heimevernet, Sivilforsvaret og Røde kors i ukene etter at avdøde var meldt savnet. Arbeidstilsynet ble varslet av virksomheten selv, etter at avdøde var funnet.

2.8. Arbeidsskadedødsfall innenfor forsvarsnæringen

13.oktober 2009 – Ble rygget på, kvinne omkom

En kvinne (19) omkom da hun ble rygget på av et pansret personellkjøretøy av typen M-113 fra forsvaret på Rødsmoen øvingsfelt ved Rena. Ulykken fant sted tirsdag 13. oktober klokken 15.15. Livreddende førstehjelp ble iverksatt umiddelbart og lege fra Rena leir var raskt på stedet. Luftambulanse ankom ca 30 min etter hendelsen inntraff. Hendelsen skjedde i forbindelse med en militærøvelse, som kvinnen selv deltok i som et ledd i førstegangstjenesten. 19-åringen tjenestegjorde ved Ingeniørbataljonen, som til daglig hører til på Skjold i Troms. Avdelingen var på Rena for å delta i øvelsen.

I følge politiet var det tatt i bruk en rutine for utlasting av personell som er i strid med den gjeldende sikkerhetsinstruksen. Rutinen innebar at personellet tok oppstilling i blindsonen bak kjøretøyet. Forsvarsdepartementet har blitt ilagt et forelegg på 10 millioner kroner. Arbeidstilsynet ble varslet om ulykken av politiet, og var senere på ulykkesstedet.

3. Hovedtrekk ved dødsulykkene

I denne rapporten beskriver vi hendelsesforløpet rundt de 42 registrerte arbeidsskadedødsfallene i 2009. Figur 1 viser at det har vært en klar nedadgående trend fra 1970 til 2001 i antall arbeidsskadedødsfall. Trenden har deretter flatet ut. Antallet arbeidsskadedødsfall har siden dette vært på rundt 40-50 pr år. I perioden 1970 til 2009 har samtidig sysselsettingen økt, slik at den totale risikoen for dødsfall er betydelig redusert.

Figur 1: Registrerte arbeidsskadedødsfall per år, 1970-2009

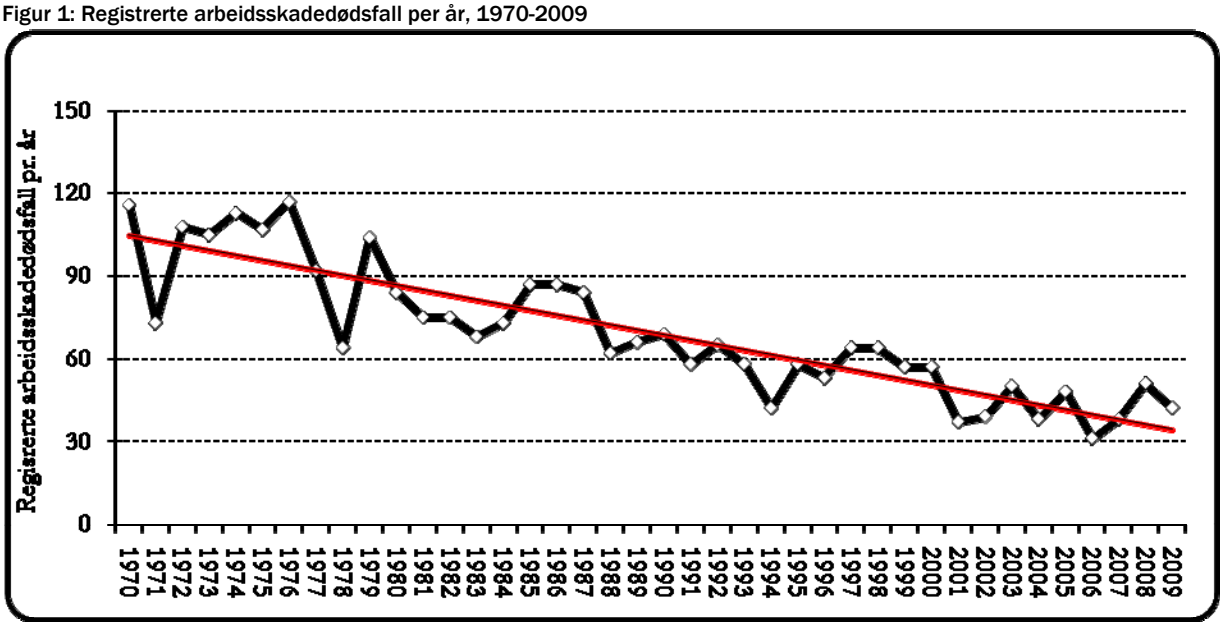

I 2009 var det flest dødsfall i næringene transport og lagring (12), bygg og anlegg (11), industri (8) samt primærnæringene (7). Til sammen skjedde 38 av de 42 dødsfallene i disse næringene. For Arbeidstilsynet er det også viktig å vite hvilke næringer som har størst risiko. I perioden 1999-2008 har det vært flest dødsfall i forhold til sysselsatte i primærnæringene, og dette gjaldt også i 2009. Den nest største risikoen har vi tidligere sett i bergverksdrift og utvinning, men i 2009 var det ingen dødsfall i denne næringen. Den tredje mest utsatte næringen har tradisjonelt vært bygg- og anlegg, noe den var også i 2009. Transport og kommunikasjon har tradisjonelt hatt fjerde størst risiko, og denne næringen er nå delt i to. Den nye næringen transport og lagring hadde i 2009 12 dødsfall og hadde dermed den nest største risikoen etter primærnæringene. Den nye næringen informasjon og kommunikasjon hadde ett dødsfall i 2009. Den femte mest utsatte næringen har tradisjonelt vært kraft- og vannforsyning, noe den også var i 2009. Industrien har tradisjonelt hatt sjette størst risiko i perioden 1999-2008. I 2009 skjedde det åtte dødsfall i industrien og næringen var dermed fjerde mest utsatt. Arbeidstilsynets rapport "Arbeidsskadedødsfall: Utviklingstrekk og Arbeidstilsynets aktivitet" belyser utviklingen i utsatte næringer nærmere.

Beskrivelsene av dødsulykkene i 2009 viser et svært sammensatt bilde når det gjelder årsaksforhold og forebyggingspotensial. Dette gjelder også dersom en kun ser på ulykker innenfor samme næring. Det er sjelden mulig å peke på konkrete tiltak som skal kunne forebygge alvorlige ulykker generelt. Arbeidstilsynet erfarer at det er bevisst og systematisk HMS-arbeid som gir resultater over tid.

De konkrete beskrivelsene i denne rapporten dokumenterer at kjøretøy eller redskap er involvert i et stort flertall av dødsulykkene. Totalt 17 av de omkomne har arbeidet i, eller med, maskiner og arbeidsutstyr av forskjellig slag, for eksempel gravemaskin, lastebil og kran. I mange tilfeller kan se ut til at er utstyret blitt feil benyttet.

De aller fleste som omkommer som et resultat av arbeidsulykker er menn. I 2009 var 41 av de 42 omkomne menn. Det er naturlig å se dette i sammenheng med sysselsettingsmønsteret, og at menn er overrepresentert i de mest utsatte næringene. Når det gjelder alder, ser vi at den yngste omkomne var 19 år, den eldste 75 år og

gjennomsnittsalderen var 50 år. 13 av de omkomne døde i trafikkulykker, ni ble klemt eller fanget, sju fikk støt eller ble truffet av gjenstand mens fire døde av fall. Dette er tradisjonelt også de hyppigste ulykkestypene.

Et annet sentralt trekk er at de omkomne svært ofte har arbeidet alene, eller har vært alene om å utføre den arbeidsoperasjonen som har utløst ulykken. Det er ingen automatikk i at ulykker kunne ha vært unngått dersom de omkomne ikke hadde arbeidet alene, men i noen tilfeller er det sannsynlig at konsekvensene av ulykkene kunne ha blitt redusert dersom flere var tilstede. Flere av de omkomne har blitt funnet først noe tid etter at ulykkene har skjedd. Spesielt skiller landbruksulykkene seg ut i forhold til denne problematikken.

Beskrivelsene i denne rapporten viser at det som kan fremstå som tilfeldige hendelser, over tid klarere fremstår som mønster. Det er nettopp når man evner å se mønster i ulykkene at man oppnår en større bevissthet til hvordan slike hendelser kan og skal forebygges. I enkelte av beskrivelsene fremgår det at ulykker helt eller delvis skyldes brudd på regelverk. Arbeidstilsynets erfaring fra tilsyn etter ulykker viser også at årsakene til ulykker ofte kan spores tilbake til organisatoriske forhold som mangelfull ledelse, styring og opplæring. Forebygging av ulykker krever derfor et aktivt og systematisk HMS-arbeid i virksomhetene.

Arbeidstilsynet